نفت و انرژی

اقتصاددریامحور مأموریت ملی است

معاون وزیر نفت در امور مهندسی، پژوهش و فناوری با اعلام الزامات جدید سازمان بین‌المللی دریانوردی برای کاهش انتشار کربن در بخش کشتیرانی گفت: سیاست‌های توسعه اقتصاد دریامحور که آبان ۱۴۰۲ از سوی رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، افق تازه‌ای پیش روی صنعت نفت، حمل‌ونقل دریایی و فناوری‌های نوین باز کرده است.

به گزارش زمان به نقل از وزارت نفت، امید شاکری در نشست تخصصی بررسی الزامات کاهش انتشار کربن سازمان بین‌المللی دریانوردی (IMO) که با مشارکت نمایندگان انجمن مهندسی شیمی ایران و دانشگاه صنعت نفت برگزار شد، با بیان اینکه این الزامات می‌توانند هم تهدید و هم فرصت باشند، تأکید کرد: اگر بخواهیم تجارت بین‌المللی را گسترش دهیم، حمل‌ونقل دریایی با رعایت استانداردهای روز دنیا اجتناب‌ناپذیر است. ما معتقدیم با اقدام به‌موقع و تکیه بر توان مهندسی و پژوهشی می‌توانیم این تهدید را به فرصت تبدیل کنیم.

وی با اشاره به اینکه موضوع کربن و سوخت‌رسانی دریایی در ماده ۶۲ قانون برنامه هفتم توسعه به‌صورت صریح قید شده است، افزود: هم دولت سیزدهم و هم دولت چهاردهم این سیاست کلان را دنبال کرده‌اند و در آخرین مصوبه هیئت وزیران در خرداد ۱۴۰۳ نیز بر لزوم تسریع در تحقق الزامات بین‌المللی در حوزه بانکرینگ و سوخت‌های پاک تأکید شده است.

معاون وزیر نفت در امور مهندسی، پژوهش و فناوری گفت: از دانشگاه صنعت نفت و انجمن مهندسی شیمی که زمینه این گفت‌وگو را فراهم کردند، تشکر می‌کنم. از امروز باید گام‌های مشخص برای بهره‌برداری از این فرصت طی پنج سال آینده برداشته شود. این مسیری فناورانه و راهبردی است که بدون مشارکت دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و بخش خصوصی امکان‌پذیر نیست.

نقشه راه کاهش کربن؛ کلید حفظ تجارت دریایی ایران

محدرضا خسروی‌نیکو، رئیس دانشگاه صنعت نفت نیز با تأکید بر لزوم آمادگی کشور در برابر مقررات بین‌المللی کربنی، نسبت به اثرگذاری تحریم‌های پنهان ناشی از عدم تطابق با الزامات زیست‌محیطی هشدار داد و خواستار تدوین نقشه راهی جامع برای کاهش انتشار کربن در حمل‌ونقل دریایی شد.

وی با بیان اینکه دانشکده مهندسی محمودآباد از سال‌های گذشته در تربیت نیروی متخصص در حوزه دریانوردی فعال بوده و اکنون با توجه به سیاست کلان توسعه اقتصاد دریامحور، این موضوع با جدیت بیشتری در دستور کار دانشگاه قرار گرفته است، تأکید کرد: آگاهی از پیامدهای تصمیم‌گیری‌های بین‌المللی در حوزه کربن نقش کلیدی در سیاست‌گذاری داخلی دارد.

رئیس دانشگاه صنعت نفت با قدردانی از تلاش‌های انجمن مهندسی شیمی بیان کرد: در این نشست تلاش داریم، با هم‌افزایی اندیشه‌ها و تجارب، راهکارهایی کاربردی برای کاهش انتشار کربن ارائه کنیم و به یک نقشه راه مشترک برسیم تا در مسیر اجرای سیاست‌های اقتصاد دریامحور و تطبیق با مقررات IMO، بتوانیم با قدرت و ابتکار پیش برویم.

تغییر نظام سوخت تهدید جدی برای اقتصاد نفتی است

احسان تقوی‌نژاد، مدیرکل امور اوپک، مجامع و سازمان‌های بین‌المللی وزارت نفت نیز با اشاره به تحولات اخیر در مقررات جهانی محیط‌زیست و کاهش انتشار کربن، نسبت به آثار مستقیم و بلندمدت آن بر اقتصاد نفتی کشورها هشدار داد و گفت: تحولات جهانی در زمینه سوخت و مقررات محیط‌زیستی، به‌ویژه در حوزه حمل‌ونقل دریایی، در عمل به ابزاری برای اعمال فشار اقتصادی بر کشورهای نفت‌محور تبدیل شده است. این تهدیدی پنهان اما جدی برای آینده اقتصاد نفتی ماست. وی با بیان اینکه دبیرکل اوپک مأموریت یافته است موضوع مقررات محیط‌زیستی را در بستر نهادهای بین‌المللی، از جمله دادگاه‌ها و مجامع تخصصی، دنبال کند تا از منافع کشورهای عضو در برابر تحمیل تعهدات نامتعادلانه حفاظت شود، افزود: پیشنهادهایی که مطرح شده، ابزارهای اقتصادی مانند جریمه‌های معادل کربن به مبلغ ۳۸۰ دلار برای هر تن را در نظر گرفته‌اند. در صورت انطباق با اهداف، این رقم تا ۱۰۰ دلار کاهش می‌یابد. این نظام دو مرحله‌ای در حال نهایی شدن است و کشورهایی که در رأی‌گیری شرکت کرده‌اند، در عمل آن را پذیرفته‌اند.

مدیرکل امور اوپک، مجامع و سازمان‌های بین‌المللی وزارت نفت تأکید کرد: این مقررات قابلیت بازگشت ندارند، اما جزئیات مانند نحوه تشکیل صندوق، معافیت‌ها، هدف‌گذاری‌ها و تقسیم منابع هنوز در حال چانه‌زنی است. بنابراین ضروری است که ایران موضع منسجم و پیشنهادی مستقل برای نشست فوق‌العاده آتی ارائه دهد. تقوی‌نژاد با اشاره به نشست‌های هماهنگی داخلی گفت: وزارت نفت به‌عنوان نماینده ایران در اوپک و مجمع کشورهای صادرکننده گاز (جی‌ئی‌سی‌اف)، وظیفه دارد با همکاری بدنه کارشناسی و اجرایی، پیشنهادی تنظیم کند که همسو با منافع ملی، صنعت کشتیرانی و تعهدات بین‌المللی باشد.

وی در پایان تأکید کرد: لازم است صدای ایران در جامعه بین‌الملل به‌روشنی شنیده شود و این مهم، مستلزم اجماع کارشناسی و ارائه پیشنهادی منطقی، فنی و اجرایی است.

بنگاه‌های کوچک و متوسط تاروپود اقتصاد هستند؛

سه مانع کلیدی رشد صنایع کوچک در ایران

معاون سازمان صنایع کوچک گفت: عدم همگرایی بین نهادها و مؤسسات واسطه‌ای پشتیبان و نهادهای سیاست‌گذار، آمار نادرست بنگاه‌ها و نبود منابع مالی، از موانع رشد صنایع کوچک است.

به گزارش زمان به نقل ازمهر، طهمورث لاهوتی، معاون صنایع کوچک سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران و دبیر شورای راهبری ISPX امروز در نخستین نشست فصلی نمایندگان اتاق‌های سراسر کشور با عوامل اجرایی برنامه توسعه نظام مبادلات پیمانکاری فرعی ایران (SPX) اظهار کرد: هدف از برگزاری جلسه شکل‌گیری تعامل بین بخش دولتی و سازمان صنایع کوچک با نمایندگان SPX اتاق‌های سراسر کشور است؛ سازمان‌های توسعه‌ای حلقه واسط بین سیاست‌گذاری کلان دولت و بخش خصوصی است و باید تسهیلگر شکل‌گیری فعالیت‌های توسعه‌ای در آن‌ها باشد. وی افزود: ایجاد زیرساخت مناسب برای استقرار واحدهای تولیدی در قالب شهرک‌ها و نواحی صنعتی و حمایت از صنایع کوچک در قالب برنامه‌های حمایتی از وظایف این سازمان است. لاهوتی ادامه داد: نهادینه کردن روابط صنایع بزرگ و کوچک از وظایف مهم دیگر سازمان است. این ارتباط وجود دارد اما سامانه‌دهی شده و متمرکز و هدفمند نیست. خیلی از صنایع کوچک به صنایع بزرگ خدمات می‌دهند اما این ارتباط بین فردی سرمایه‌گذار و مالک است حاکمیت سیاست‌گذاری دقیقی برای آن نداشته است. وی اضافه کرد: ما باید این روابط را به عنوان حلقه واسط سامانه‌دهی کنیم. در گام اول در سطح ملی و بعد بین‌المللی این استانداردها را ارتقا بدهیم که به پایداری و تقویت بیشتر بنگاه‌های کوچک و متوسط منجر شود. لاهوتی تاکید کرد: یکی از چالش‌های توسعه صنایع کوچک و متوسط عدم همگرایی بین نهادها و مؤسسات واسطه‌ای پشتیبان و نهادهای سیاست‌گذار است؛ همچنین محدودیت دسترسی به منابع مالی و فقدان آمار درست از بنگاه‌ها از مشکلات دیگر است که در این مرکز به این موارد می‌پردازیم.

بنگاه‌های کوچک و متوسط تاروپود اقتصادهستند

پیام باقری نایب‌رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران نیز در این نشست اظهار کرد: در نظام اقتصاد بین‌الملل بنگاه‌های کوچک و متوسط نمادی از زنجیره ارزش و شریان تولید یک اقتصاد محسوب می‌شوند. اهمیت آن‌ها به اثرگذاریشان بر میزان اشتغال‌زایی و اقتصاد برمی‌گردد و بخش زیادی از ظرفیت‌های اقتصادی کشورهای مهم توسعه‌یافته بر مبنای تجمیع ظرفیت و توانمندی‌های این قبیل بنگاه‌ها شکل‌گرفته است. بنگاه‌های کوچک و متوسط تاروپود اقتصاد هستند و یک شبکه مویرگی در اقتصاد کشورها تشکیل می‌دهند. البته متأسفانه این شبکه مویرگی در کشور ما بخشی و جزیرهای عمل می‌کند که مهم‌ترین اشکال بنگاه‌های کوچک و متوسط در ایران است. یعنی شبکه‌سازی که بخشی از آن بر عهده دولت و بخشی بر عهده بخش خصوصی است، در اینجا موفق نبوده است. باقری افزود: در شرایط فعلی، بنگاه‌های کوچک و متوسط آسیب‌پذیری بیشتری نسبت به نوسانات اقتصادی و اتفاقات غیرقابل‌پیش‌بینی داشته و دسترسی محدودتری به منابع دارند و کمتر به موضوعات آموزشی در حوزه فروش و صادرات محصولات خود پرداخته‌اند. این بنگاه‌ها شبکه لازم را برای فروش محصولات خود ندارند، نسبت به قواعد و قوانین و حقوق خود کمتر مطلع هستند و همین موضوعات آن‌ها را آسیب‌پذیرتر می‌کند. او با تأکید بر اهمیت ایجاد شبکه فروش محصول در بنگاه‌های کوچک و متوسط، افزود: بنگاه‌های کوچک و متوسط در ایران اغلب این شبکه را در اختیار ندارند. آن‌ها چه در بخش داخلی برای دسترسی به صنایع بزرگ و متقاضیانی که می‌توانند خدمات و محصولات آن‌ها را خریداری کنند و چه در حوزه بین‌الملل با چالش مواجه هستند. بنابراین موضوع شبکه‌سازی و گره زدن عرضه و تقاضا به یکدیگر بحث اصلی است. اگر سازوکار با دوام در این زمینه نداشته باشیم این عرضه و تقاضا به هم گره نخواهند خورد. رئیس شورای راهبری ISPX با اشاره به برگزاری جلسات متعدد در این شورا، گفت: اکنون صنایع هدف شناخته شده و تشکل‌های مربوطه معرفی شده‌اند و کار بر مدار خود در حال انجام است. همچنین پلتفرمی که شبکه‌سازی باید بر بستر آن شکل بگیرد در حال تعبیه است. قرار است پس از شناسایی ظرفیت‌های بنگاه‌های کوچک و متوسط، داده‌ها بر این پلتفرم بارگذاری شوند و از طرف دیگر داده‌های مربوط به صنایع بزرگ و در ادامه حوزه بین‌الملل بارگذاری شود تا شبکه‌سازی به طور کامل شکل بگیرد. او تأکید کرد: با شکل‌گیری چنین نظامی می‌توانیم شبکه ارتباطی گسترده‌ای را در کشور ایجاد کنیم. می‌توانیم انتظار داشته باشیم در این شبکه اهداف مورد نظر ما که یکی از آن‌ها تسهیل دسترسی به منابع است محقق خواهد شد. هدف متعالی ما قرار گرفتن در زنجیره ارزش جهانی است که با تقویت رقابت‌پذیری بنگاه‌ها و کاهش قیمت تمام‌شده به دست می‌آید.

رئیس سازمان اداری و استخدامی تاکید کرد:

جراحی، نظام اداری را از مرگ نجات می‌دهد

رئیس سازمان اداری و استخدامی از ابلاغ مصوبه جراحی ساختار وزارت جهاد کشاورزی خبر داد و گفت: جراحی ساختار نظام اداری سخت است اما باید تبیین شود، چراکه این جراحی، نظام اداری را از مرگ نجات خواهد داد.

به گزارش زمان به نقل ازایسنا، علاالدین رفیع‌زاده در نشست مشترک رویداد نظام اداری که به منظور برنامه اصلاح اداری دولت چهاردهم برگزار شد، با اشاره به موضوع جایگاه شوراهای راهبری تحول اداری در برنامه اصلاح نظام اداری دولت چهاردهم گفت: زمانی اصلاح نظام اداری محقق می‌شود که مردم در مواجهه با اداراتی که خدمات مستقیم ارائه می‌دهند، احساس کنند که فرایند ارائه خدمات اصلاح شده و بهتر از گذشته خدمات دریافت می‌کنند بنابراین مردم باید احساس کنند که نظام اداری کشور متحول شده و در غیر این صورت برگزاری هر نشست و برنامه‌ای در حکم اتلاف منابع است. وی ادامه داد: بنابراین تا مردم نگویند در کشور نظام اداری مطلوب و تسهیل شده‌ای وجود دارد. نمی‌توان گفت که نظام اداری کشور به هدف رسیده است. چراکه نظام اداری باید کرامت انسانی جامعه را محقق کند. معاون رئیس‌جمهوری خاطر نشان کرد: طی چند ماهه گذشته برنامه اصلاح نظام اداری در ادوار گذشته کشور را بررسی و مطالعه کردیم تا به نقاط ضعف این برنامه ها پی ببریم که به برنامه جدیدی به صورت اصلاح شده رسیدیم که باید آن را اجرایی و عملیاتی کرد و حتی اگر بتوانیم در حد ۵۰ درصد از برنامه را اجرایی کنیم تحول بزرگی در نظام اداری کشور رخ داده است. رفیع زاده افزود: اینکه برنامه اصلاح نظام اداری به سرعت در دولت تایید شد نشان دهنده لزوم اجرای اصلاح نظام اداری در سطح کشور است. وی گفت: سازمان اداری و استخدامی کشور به عنوان راهبر و متولی اجرای تحول در نظام اداری باید نقش خود را به درستی ایفا کند که باید برنامه‌های اصلاحی بالادستی مربوط به دستگاه‌های اجرایی کشور اصلاح کند که برنامه عملیاتی آن با در نظر گرفتن شرایط هر دستگاه تنظیم شده است. رئیس سازمان اداری و استخدامی ادامه داد: جراحی ساختار سخت است اما باید تبیین شود که این جراحی نظام اداری از مرگ نجات خواهد داد. رفیع زاده افزود: معاونان توسعه در استان‌های کشور در عمل راهبران تحول نظام اداری در دستگاه‌های اجرایی استان‌ها هستند که اگر کم کاری صورت بگیرد باید از آنها خواست توضیح دهند که چرا برنامه اصلاحی در نظام اداری در سطح محلی به درستی پیش نمی‌رود. وی تصریح کرد: دیروز مصوبه جراحی ساختار وزارت جهاد کشاورزی توسط سازمان اداری و استخدامی پس از سه دهه تاخیر ابلاغ شد که باید سازمان مدیریت استان‌ها کار آمایش و پیمایش آن را انجام دهد و با همکاری معاونت توسعه و مدیریت منابع دستگاه‌های اجرایی در استان‌ها باید محقق شود.

نوری‌قزلجه در صحن علنی مجلس مطرح کرد:

حمایت وزارت کشاورزی از دامداری سنتی

وزیر جهاد کشاورزی با تاکید بر لزوم تقویت و حمایت از دامداری سنتی، گفت: وزارت کشاورزی با برنامه ریزی و تمهیداتی به دنبال رسیدن به خودکفایی در تولید گوشت قرمز تا پایان چهاردهم است.

به گزارش زمان به نقل ازایسنا، غلامرضا نوری‌قزلجه در جلسه علنی دیروز، به سوال عبدالجلال ایری نماینده کردکوی و بندرترکمن درباره علت نبود برنامه جامع دامداری سنتی در وزارت کشاورزی پاسخ دادوی با اشاره به اهمیت موضوع امنیت غذایی در کشور، گفت: غزه نمود عینی اهمیت موضوع امنیت غذایی است؛ هیچ قدرت نظامی نتوانست در غزه کاری کند اما سلاح امنیت غذایی و تحمل گرسنگی باعث نسل کشی در آنجا شد. وی با تاکید بر اهمیت دامداری سنتی به عنوان یکی از ارکان مهم استقلال و خودکفایی در حوزه دامداری، گفت: متأسفانه دامداری سنتی و روستایی مورد بی مهری واقع شده که واردات حدود ۲۰ درصد گوشت مورد نیاز کشور نیز گواه آن است.وزیر جهاد کشاورزی با بیان این‌که «همبنای کشاورزی در کشور روستاپایه است» گفت: کشاورزی باید بر اصول کشاورزمحوری اداره شود. تعدادی دامداران و واحدهای سنتی زیاد است و بیش از ۴ میلیون بهره‌بردار در این حوزه فعالیت می کنند؛ تقویت حوزه دامداری‌های کوچک و سنتی یکی از برنامه های وزارتخانه بوده از این رو قدم اول وزارتخانه ابلاغ دستورالعمل مربوط به تبصره ۴ ماده ۵ قانون نظام جامع دامپروری بعد از چندین سال بود. وزیر کشاورزی، دامداری در روستا را جزء لاینفک فعالیت‌های روستا بیان کرد و افزود: کشاورزی و توسعه روستایی قابل تفکیک نیست. فعالیت دامداری در روستا نیاز به مجوز ندارد؛ چراکه ذات این کار است. چنانچه دامدار خواستار کسب مجوز باشد می‌تواند از نظام مهندسی و کشاورزی مجوز بگیرد و چگونگی آن نیز مشخص است. اگر از قبل نیز مجوز کسب شده و این مجوز فاقد اعتبار بوده و یا ابطال شده، اکنون معتبر است. دامدار نیز برای هویت بخشی به فعالیت خود می‌تواند مجوز بگیرد تا از تسهیلات استفاده کند. در قانون بودجه ۱۴۰۴ منابع خوبی برای سرمایه در گردش این واحدها اختصاص یافته است.وی گفت: هر زمانی که قیمت دام زنده پایین آمده و یا اینکه دام مازاد در دامداری بوده، بلافاصله شورای قیمت گذاری برای تعیین قیمت وارد کار شده تا از این طریق برای خرید اقدامات لازم انجام شده است. وی ادامه داد: یکی از طرح های خوب در جهت حمایت از دامداری های سنتی، تقویت دامداری های سنتی است که با همکاری صمیمانه ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره) در حوزه تغذیه، اصلاح نژاد، بهسازی اماکن دامداری و تأمین منابع مورد نیاز در حال انجام است و در ۵ استان اجرای آن شروع شده است. این موارد از وعده های وزارتخانه برای خودکفایی در زمینه گوشت قرمز است از این رو باید از دامداری سنتی به عنوان پایه اصلی تولید خصوصا در حوزه گوشت حاصلت شود و اقدامات نیز در حال انجام است. نوری‌قزلجه با اشاره به همکاری با سازمان برنامه و بودجه برای تحقق وعده های وزارتخانه جهت تأمین گوشت قرمز گفت: وزارت کشاورزی با برنامه‌ریزی و تمهیداتی به دنبال رسیدن به خودکفایی در تولید گوشت قرمز تا پایان چهاردهم است. بدین صورت که منابعی برای واردات هزینه می شود را به تدریج از لحاظ ریالی تقویت کنیم تا تولید داخل در دامداری‌های کوچک روستایی و سنتی افزایش یافته و در نهایت تا به تولید داخلی متکی شویم. وی با بیان این‌که «سالانه حدود ۱.۵ تن سبوس به قیمت یارانه ای در بین دامداران سنتی توزیع می‌شود»، اضافه کرد: توزیع جو یارانه‌ای بین دامداری‌های سنتی و روستایی بالاخص با توجه به تجربه خشکسالی در سال اخیر در حال انجام است. پیش‌بینی‌های لازم در سال گذشته انجام شده است. وی با تاکید بر وجود توجه به حوزه دامداری سنتی و دامداری روستایی، افزود: در راستای حمایت از دامداری های سنتی و روستایی دستورالعملی ابلاغ شده است. قانون جامع دامپروری سند مهمی است اما وقتی آیین نامه و دستورالعمل نوشته نشود، فایده ای ندارد. وزیر کشاورزی در رابطه با مشکلات کردکوی، گفت: در بررسی میدانی مشخص شد یکسری دامداری های سنتی در حوزه کردکوی وجود داشتند که فاقد مجوز بودند. این دامداری ها به شهرها متصل بودند و باید اجازه سایر دستگاه ها از جمله محیط زیست و شهرداری ها گرفته می شد. دستگاه ها مورد استعلام برای صدور مجوز جواب منفی دادند و نهایتا شرکت شهرک های کشاورزی وارد میدان شد تا در محل های دیگری زمین شناسایی شود. این شرکت در حال اخذ مجوز است تا قطعه بندی شود و در اختیار فعالان حوزه دامداری قرار گیرد که این مشکل رفع شود. وی با تأکید مجدد بر روستاپایه بودن دامداری سنتی و روستایی، گفت: به طور جدی به دنبال بهبود کیفیت دام هستیم تا با تعداد کم دام، تولید بیشتر داشته باشیم. اخیرا هم شرکت های دانش بنیان و مراکز دانشگاهی در کنار مراکز تحقیقات قرار دادیم تا برای توسعه دامداری سنتی و به ویژه دام سبک اتفاقات خوبی رقم بخورد که پایه خودکفایی در زمینه گوشت خواهد بود.

صادرات فناوری اطلاعات ضرورتی راهبردی برای عبور از تنگناهای اقتصادی

رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران گفت: صادرات فناوری اطلاعات یک ضرورت راهبردی برای عبور از تنگناهای اقتصادی و اقتصاد دانش‌بنیان است و بر این باور هستیم می‌توانیم با برنامه‌ریزی درست در حوزه صادرات محصولات فناوری اطلاعات به درآمدهای پایدار ارزی برسیم.

به گزارش زمان به نقل ازایسنا، صمد حسن زاده - رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران - در همایش صادرات فناوری اطلاعات و ارتباطات، اظهار کرد: صادرات فناوری اطلاعات یک ضرورت راهبردی برای عبور از تنگناهای اقتصادی و اقتصاد دانش بنیان است. وی افزود: ایران با برخورداری از جوانان خلاق و متخصص و با ظرفیت‌های صادراتی نسبت به کشورهای همسایه دارای فرصت‌های قابل توجهی برای حضور در بازارهای جهانی است. بر این باور هستیم با برنامه‌ریزی درست در حوزه صادرات محصولات فناوری اطلاعات می‌توانیم به درآمدهای پایدار ارزی برسیم. حسن زاده گفت: اتاق بازرگانی ایران درصدد است تلاش خود را برای تسهیل ورود فعالان این حوزه به بازارهای صادرات فناوری اطلاعات انجام و با بهره مندی از ظرفیت‌های کمیسیون ها و تشکل های تخصصی پنجره جدیدی به روی فعالان این حوزه بگشاید امیدواریم با این انسجام پیش آمده در جهت برنامه‌های دولت و بخش خصوصی قدم برداریم.

نگاه روز

شرایط برای حذف چهار صفر مهیا نیست

آرمان زارعی

طرح حذف چهار صفر از پول ملی پس از سال‌ها کش‌وقوس دوباره در دستور کار قانون‌گذاران قرار گرفته است، اما کارشناسان بر این باورند که این اقدام بدون اصلاحات ساختاری اقتصادی، تأثیر قابل توجهی بر کنترل تورم یا بهبود قدرت خرید ندارد.

طرح حذف چهار صفر از پول ملی ایران که پس از سال‌ها کش‌وقوس و تعلیق دوباره در دستور کار جدی قانون‌گذاران قرار گرفته است، این روزها به یکی از موضوعات داغ اقتصادی کشور تبدیل شده است. هرچند این طرح با هدف تسهیل معاملات، کاهش هزینه‌های چاپ اسکناس و روان‌سازی فضای اقتصادی مطرح شده، اما کارشناسان و اقتصاددانان درباره ضرورت، زمان و پیامدهای آن دیدگاه‌های متفاوت و گاه متضادی دارند. شمس‌الدین حسینی، رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس، در نشست ۱۲ مرداد این کمیسیون، اعلام کرد که با توجه به تصویب قانون جدید بانک مرکزی در سال ۱۴۰۲ و فسخ شدن برخی مواد قدیمی قانون پولی و بانکی، لازم بوده تا لایحه حذف صفرها با ساختار حقوقی تازه‌ای تطبیق یابد. بر اساس مصوبه جدید، حذف چهار صفر از پول ملی همچنان در دستور کار است و واحد پول ملی با حفظ عنوان «ریال» به شکل جدیدی تعریف می‌شود؛ هر ریال جدید معادل ۱۰ هزار ریال فعلی خواهد بود. همچنین واحد خرد پولی با نام «قران» تثبیت شده است؛ به طوری که هر ریال جدید معادل ۱۰۰ قران خواهد بود. حسینی در همین جلسه به ابهامات شورای نگهبان درباره نسبت برابری ارزها و تعهدات ایران به صندوق بین‌المللی پول اشاره کرد و گفت که متن ماده واحده با تأکید بر حفظ نظام ارزی کشور و تعهدات بین‌المللی اصلاح شده است. همچنین تبصره‌های اجرایی مربوط به نحوه جمع‌آوری اسکناس‌های قدیمی و تدوین آیین‌نامه‌های اجرایی بازنگری شده و بر اساس قوانین جدید بانک مرکزی ساماندهی شده‌اند. به گفته او، با این اصلاحات، ایرادات شورای نگهبان رفع شده و مسیر قانونی برای نهایی شدن حذف صفرها هموارتر از همیشه است. بحث حذف صفر از پول ملی ایران، نخستین‌بار در دهه ۱۳۷۰ و در دوران ریاست‌جمهوری اکبر هاشمی رفسنجانی مطرح شد اما تنها در حد پیشنهاد باقی ماند. در دولت محمود احمدی‌نژاد، این موضوع جدی‌تر شد و رئیس کل وقت بانک مرکزی، محمود بهمنی، مأمور انجام مطالعات اولیه گردید. اما همزمانی این طرح با اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها و نوسانات شدید اقتصادی باعث توقف آن شد. در دولت حسن روحانی، حذف صفرها مجدداً مطرح شد و ابتدا صحبت از حذف سه صفر بود. نهایتاً لایحه حذف چهار صفر و اصلاح واحد پولی تهیه گردید، اما اجرای آن به تورم تکرقمی و فراهم شدن زیرساخت‌ها موکول شد. تصمیمات متعدد همچون تغییر واحد شمارش پول ملی از ریال به تومان در آذر ۱۳۹۵ بدون حذف صفر، مسیر اصلاحات نظام پولی را نشان داد. در مرداد ۱۳۹۸، هیئت دولت لایحه حذف چهار صفر را تصویب کرد و در اردیبهشت ۱۳۹۹ کلیات آن در مجلس به تصویب رسید. با این حال، تحریم‌ها، نوسانات ارزی و شیوع کرونا مانع از اجرای آن شدند. اکنون با مطرح شدن دوباره طرح توسط دولت و مجلس، این پرسش مهم مطرح است که آیا شرایط برای اجرای موفق این طرح فراهم شده است؟ آیا حذف صفر باعث بهبود قدرت خرید یا کنترل تورم می‌شود؟ بسیاری از کارشناسان معتقدند حذف صفر تأثیر مستقیمی بر قدرت خرید مردم یا نرخ تورم ندارد و این اقدام بیشتر از جنس تغییرات ظاهری و روانی است. این اقدام می‌تواند فضای روانی اقتصاد را بهبود بخشد و معاملات روزمره را ساده‌تر کند. همچنین، هزینه‌های چاپ اسکناس و سکه‌های جدید کاهش می‌یابد و کارآمدی نظام اقتصادی افزایش پیدا می‌کند. اما منتقدان هشدار می‌دهند که بدون اصلاحات ساختاری، حذف صفر صرفاً نمادین بوده و اثربخشی لازم را نخواهد داشت. تجربه کشورهای زیمبابوه و آرژانتین که این اقدام را بدون اصلاحات اساسی اجرا کردند، نمونه‌های بارز شکست آن هستند. در مقابل، حامیان به تجربه موفق ترکیه اشاره می‌کنند که با اجرای اصلاحات همزمان، اعتبار پول ملی خود را بازسازی کرد و روند تورم را کنترل نمود.

احمد حاتمی یزد، کارشناس امور بانکی، در واکنش به تصویب لایحه حذف چهار صفر، این اقدام را «نمایشی» و فاقد تأثیر بر کاهش تورم و بهبود اشتغال توصیف کرد. او اظهار داشت: «حجم نقدینگی و سیاست‌های کلان اقتصادی، عوامل اصلی تعیین‌کننده تورم و توسعه اقتصادی هستند و حذف صفر نمی‌تواند تغییری در این زمینه ایجاد کند.» حاتمی تأکید کرد مسئولان بهتر است به جای تمرکز بر این طرح‌های نمایشی، سیاست‌هایی را دنبال کنند که بتواند ثبات اقتصادی ایجاد کرده، تورم را کنترل و سرمایه‌گذاری را ترویج کند. از نظر وی، بازگشت به واحد خرد پول «قران» که به دوران قاجار بازمی‌گردد و بیش از ۱۵۰ سال است کنار گذاشته شده، بیشتر جنبه نوستالژیک داشته و بی‌تمر است. هزینه‌های چاپ اسکناس‌های جدید بار مالی سنگینی بر دولت و بانک مرکزی تحمیل خواهد کرد و توجه مردم را از مسائل اساسی اقتصادی منحرف می‌کند. حاتمی به تجربه کشورهایی مانند ترکیه، زیمبابوه و آرژانتین اشاره کرد و تأکید کرد که حذف صفر به تنهایی هیچ تأثیری بر عوامل بنیادی اقتصاد ندارد و اصلاح ساختارهای بانکی و کنترل نقدینگی باید در اولویت باشد. او در پایان گفت که اگر امروز مسئول سیاست‌گذاری پولی بود، اجرای این طرح را متوقف می‌کرد و منابع مالی را صرف اصلاحات اساسی می‌کرد. البرت بغزیان، عضو هیئت علمی دانشگاه تهران، نیز حذف چهار صفر را در شرایط فعلی کشور غیرضروری و فاقد اولویت می‌داند. او معتقد است حذف صفر زمانی معنا دارد که دیگر اصلاحات اقتصادی اساسی انجام شده باشد. او این موضوع را مانند سنگ‌فرش کردن پیاده‌رو در پایان یک پروژه عمرانی می‌داند، در حالی که هنوز مراحل ابتدایی اصلاحات طی نشده است. بغزیان با اشاره به مسائل اقتصادی کلان مانند کسری بودجه، رشد نقدینگی، تحریم‌ها، نبود سرمایه‌گذاری خارجی و ضعف رقابت در بازار تأکید می‌کند که پیش از هرگونه تغییر ظاهری پول، این مشکلات باید حل شوند. او به تجربه کشورهایی مانند ترکیه و ونزوئلا اشاره می‌کند که حذف صفرها را زمانی انجام دادند که با بیتورم شدید مواجه بودند ولی پس از تثبیت نسبی اقتصادشان بوده است. در ایران اما هنوز تثبیت صورت نگرفته و نرخ تورم بالاست. بنابراین حذف صفر در شرایط فعلی بیشتر جنبه نمادین و ظاهری دارد تا اصلاح واقعی. بغزیان تأکید دارد که حذف صفرها تاثیری بر کاهش تورم ندارد و می‌تواند در ماه‌های اول باعث سردرگمی ذهن مردم و بازار شود. چاپ اسکناس‌های جدید، تغییر نرم‌افزارهای حسابداری، تعدیل قیمت‌ها و نظارت دقیق بر تبدیل قیمت‌ها هزینه‌های زیادی دارد که در شرایط کسری بودجه دولت اجرایش دشوار است. او همچنین به پیشنهاد بازگشت واحد پولی به «قران» اشاره کرده و آن را بیشتر جنبه نوستالژیک می‌داند تا کاربردی. به گفته او، ریال واحد شناخته شده بین‌المللی است و حذف آن و جایگزینی با تومان یا قران ابهام ایجاد می‌کند. ذهن مردم هنوز با تومان کار می‌کند و تغییر ناگهانی واحد پول باعث بروز مشکلات حسابداری و بانکی خواهد شد.او معتقد است اولویت اصلی باید مهار تورم، اصلاح بودجه دولت، شفافیت قیمت‌گذاری‌ها و ایجاد فضای رقابتی در بازار باشد و وقتی شرایط بهبود یافت و اسکناس‌های قدیمی فرسوده شدند، زمان حذف صفر خواهد بود. در شرایط فعلی، حذف صفر بیشتر نقش مسکن روانی دارد و هزینه‌هایش ممکن است بیشتر از منافعش باشد.

Alborz.payam@gmail.com